

Redacți și Administrația:
Buda-
pesta, VIII., József-körút 13.

Se trimit tot felul
de scrisori, cereri și baat

Apare în ecare Duminică.

ADEVÉRUL

(GLASUL POPORULUI)

ABONAMENTUL:

Pe 1 an 3 coroane 20 fileri

Pe 1/2 an 1 coroană 60 fileri

Pe 1/4 an 80 fileri

Pe 1 lună 30 fileri

Un număr-singur. 6 fileri

Organul partidei socialdemocrate din Ungaria

Foaie pentru poporul muncitor român din Ungaria

Stimate dle procuror!

Vă mulțumim din inimă, că de 4-ori ne-ați dus foile și ne-ați acățat o sumedenie de pîre. Noi de mult am strigat, că în Ungaria nu este dreptate, iar legile 's scrise numai pe hârtie, căci nu se țin. Dar, prea stimate dle procuror, nu fiecare ne-a crezut noauă. Dta ai făcut acum să fim ascultați de lumea întreagă. Dta ne-ai dus foile cu toate că nu le-ai plătit, iar noi nu dăm cu plăcere credit nici chiar unui procuror. Apoi ne-ai scos articolul din foaie. Prin asta ai arătat, că în Ungaria legile 's scrise pe hârtie, dar acelea nu-s ținute. Să trăești dle procuror, la mulți ani, ca să dovedești și mai departe înaintea lumii că socialiștii scriu adevăr și luptă pentru adevăr.

Social- democrația învinge.

(Articol apărut în 1 Iulie 1903 într-o foaie românească din Budapesta.)

Nu scriem lucru nou, când dăm de știre, că sărăcia pustiește oamenii din țara noastră. Din an în an tot mai mulți lasă țara asta. Cănașul unde curge lapte și miere, pentru-că aici nu pot trăi. Să duc și-și caută altă patrie, unde va fi fericire, unde va fi îndestulare. Și în țara noastră se rărese oamenii, cu toate-că suntem așa de pățini încât ar trebui să-i ertăm și acelaia, care omoară și jăfnește.

De ani de zile vedem, că oamenii cei mici slăbesc și cei mari să îmbogățesc zi de zi. Moșiile proprietarilor mari zi de zi cresc, până-când proprietarii mici pierd și aceea, ce au avut. Acolo-i spre pildă Blajul din com. Alba-de-jos. Înainte de-asta cu 10 ani te mai întâlneai cu câte-o gazdă, care avea 10—15 jugere. Azi nici vorbă. Plugarii trăiesc din pământ dat în parte sau în arândă. Da! Proprietarii mari s'au îmbogățit, pământurile lor au crescut sau cum se zice pe limba domnească moșiile lor s'au rătănit. Și așa merge asta și în alte comitate și în alte locuri.

Industriașii mici pier de bănci, plugarii ajung la sapă de lemn, iar bărbați sdraveni și tari lucră pe zi pentru 3—4 pițule.

Unii zic:

— Apoi așa a dat Dumnezeu! Dacă n'ai noroc, n'ai noroc și gata!

Nu-i așa. Dumnezeu pe o formă îi dă noroc fiecărui om cinstit. Numai cât sunt oameni lacomi pe pământ, cari cu șire tenie, șarlatanie și prin mișelie știu să tragă pe sfoară pe cei mai slabi și neștiutori. Nici nu-i vezi, când vin ca șoarecii și își fac gaură prin moșia ta și apoi încercându-se cu toate bume fug mâncând pământul. Dacă nu mai ai nimic nu-i mai vezi, cât trăești. Astfel sărăcesc ei pe cei mici.

Răuvoitorii au simțit totdeauna poporul în întunecime, ca astfel să-l poată trage și mai ușor.

A venit însă socialdemocrația, care nu vrea alta, decât să lumineze poporul, știind, că îndată-ce îi deschid oamenii ochii, va răsar și soarele lor.

Socialdemocrația nu vrea alta, decât o lume, în care numai acela se poate trăi, sine lucră.

Socialdemocrația vrea o lume dreaptă și devărată.

Oare, care om apăsă nu dorește din inimă, ca asta să se îndeplinească?

Farișcii nu doresc.

Cuiar de aceea să se însoțască toți, cei cari doresc lumea noauă, Dee mână în mână toți aceia, cari astăzi lucră și nu o duc la cale. Pună umăr la umăr, ca să învingă dreptatea.

Să luptăm așadară pentru socialdemocrație. Să ducem sămēnta socialdemocrației în toate părțile țerei. Să facem, ca fiecare om apăsă din țara asta să ne înțeleagă și să se lumineze. Toți să ne adunăm, sub un steag, sub steagul socialdemocrației și cu o voință să ne apărăm în contra aceloră, cari apăsă poporul.

Atunci va învinge socialdemocrația. Dacă proletarii din țara întreagă se vor uni într-o ceată, vor învinge. Doar știm bine, că acolo-i putere, unde-i mulțimea.

Acuma ne apasă, trebuie să răbdăm multe, căci suntem încă slabi și nu ne putem apăra. Și chiar din pricina asta este datorința fiecărui proletar a duce sămēntele socialdemocrației în toate părțile lumii. Scuțați-vă proletarii din somnul cel de moarte!

Este drept și adevărat, că noi avem veste rea în toate părțile. Vestea rea o fac dușmanii noștri, ca să vă feriască de socialdemocrație, care vă luminează și vă arafă calea, care duc spre fericire.

Calea asta este socialdemocrația, care plantă dragoste în inimile oamenilor, te învătă spre iubirea de aproape și în sēmnul păcii adună oamenii din lumea întreagă sub un steag.

Socialdemocrația se deschilenește de toate partidele lumii. Socialdemocrația vrea să adune pe cei părăsiți și apăsăți sub steagul ei. Socialdemocrația luptă pentru o lume mai bună, în care numai aceia să poată trăi, cari lucră. Și toate acestea le face prin pace.

Asta-i socialdemocrația.

Nu dați așadară nimic pe vorbele dușmanilor, cari vreau să vă sucească capul. Datorința fiecărui om apăsă și jăfuit este, a se alătura de partida socialdemocrată internațională din Ungaria.

Voi fraților! Spuneți-le acestea aceloră, cari trăesc încă în întunecime, spuneți-le unde-i partida socialdemocrată din Ungaria și atunci cu toții vom putea striga:

— Socialdemocrația învinge!

Să nu ne lăsăm dreptul!

— Adunare mare în Budapesta. —

Poporul muncitor cu adevăr a dat un răspuns impozant celor-ce vreau să fure drepturile cele mai elementare. Groful Tisa a dat ordin, prin care oprește adunările și atunci 25 mii de muncitori s'au adunat în Budapesta și cu un glas au strigat:

— Jos cu hoherii!

— Jos cei ce vreau să ne fure drepturile!

Parcă tuna și fulgera, când cei 25 mii de muncitori strigau de chinurile apăsării. Muncitorimea a arătat, că sămēntă unui leu, ce până o vreme rabdă, ca măgarul să deie în el, dar în fine se mânia și începe a urla de și pădurile tremură.

Este vorbă aici de adunarea ce au simțit Duminică, în 15 Februarie n. în hala Tattersaal muncitorii din Budapesta.

Chemarea adunării a fost, de a protesta în contra nelegiuirilor făcute din partea solgăbirăilor și fișpanilor, cari la ordinul hoherese a lui Tisa nu dau îngăduială la adunări.

Această adunare a fost foarte importantă pentru noi, Români. Pentru-că muncitorii maghiari și nemți au venit la adunarea aceasta, ca să protesteze în contra nelegiuirilor, cari se fac cu socialiștii români și cu foaia lor „Adevărul“.

Muncitorii din Budapesta au dat un răspuns adevărat hoherilor, cari de aici încolo de-a bună samă nu vor grăbi de a mai despoia pe sērmanii muncitori și de cămăși și de drepturi.

Despre decursul adunării dăm următorul raport:

La adunare!

Deja pe la 2 ciasuri după prânz erau negre drumurile ce duc la hala Tattersaal, de mulțimea muncitorilor, cari grăbeau să ia parte la adunare. Din toate părțile se auzia tonul Marseilezei, cântecul muncitorilor. Mai și câte un strigăt:

— Abjug: Tisa, care ne despoia de drepturi!

— Să trăiască dreptul de adunare!

— Să trăiască libertatea de presă!

— Să trăiască foaia fraților sērbi, „Narodna Rieci“!

— Să trăiască foaia fraților români, „Adevărul“!

— Să trăiască românii și sērbi!

Ochii muncitorilor sclipeau și se vedea, că-s în stare a prăbuși pe cel-ce își pune mână pe drepturile sfinte ale poporului.

Punct la 3 oare fratele Andrei Fleischmann s'a urcat pe tribună și a deschis adunarea.

Sau ales,

ca președinte: Dr. Adolf Goldner,

ca notar: Alecsandru Cismadia, poetul socialiștilor.

Vorbirea.

După alegeri a luat cuvēntul fratele Welner. A arătat hoșiile și nedreptățile, ce i-se fac Românilor și sērbilor. A zis, că domni, acum toți dau în socialism, pentru-că țara e în primejdie. Ce-i țara asta? Țara asta este o grămadă de domni, cari plătesc lucrătorilor pe zi 3—4 pițule și mai câțiva solgăbirăi și notari, cari au furat banii poporenilor. Acum s'au spăriat cloșanii toți și spurcații de ei es din găurile lor, ca să roadă pita muncitorilor.

Puterea s'a hotărît de a sugruma socialismul între românii și sērbi. Pentru-ce? Pentru-că românii și sērbi au fost slugi plecate până-acum, dar de când cunosc ei socialismul și ei vreau să fie oameni și-și cer drepturile. (Muncitorii strigă: Să trăiască românii și sērbi!)

Așa vrea puterea să opriască răspândirea socialismului, că oprește adunările. Dar atunci ce-i cu legile, cari ne dau noauă muncitorilor drept liber de adunare? Ne fură hoși drepturile. Dar nici cu atâta nu se îndestulesc. Știu prea bine jupănașii, că noi avem foi puternice, prin cari asemenea putem răspândi socialdemocrația. S'au hotărît dar a ne lua foile. Sub pretext că agităm în fiecare săptămână ni-se duc foile și noi trebuie să dăm foi goale, pentru-că procurorul nu lasă, ca poporul să cetească dreptatea. Foaia sērbilor socialiști „Narodna Rieci“ a fost confiscată de 17 ori, iar foaia

Românilor, „Adevărul“ a fost confiscată de 4 ori, i-s'au acătat 5 pîre și numărul cel din urmă din „Adevărul“ a apărut jumătate gol. (La aceste cuvinte Weltner arată un număr din „Adevărul“. Să face o mișcare grozavă, Muncitorii strigă: — *Jos cu hoherii! Să trăiască „Adevărul“!*) Dar' poporul cu toate acestea nu se va lăsa de socialdemocrație, care va răsturna scaunul, celor-ce sunt tiranii poporului și va da poporului drepturi și pâne.

Astfel a decurs adunarea. Muncitorii erau infocați și însuflețiți. Inima fiecărui om era plină de amărăciune și plină de însufletire. Adunarea a fost salutată din multe părți.

Numai acel muncitor va putea înainta, care cetește și învață.

Sfântul Vasilie — Gură de Aur.

— Cine protestește poporul? —

Arătați, că învățăturile profesilor falși (adecă a socialiștilor) sunt revoluție contra lui Dumnezeu.

Dumnezeu deja la naștere a făcut deschilinire între om și om, făcând pe unul slab, pe altul mai tare.

Nu-i destul să vorbim, ci umblați între popor și unde vedeți, că i-s'a făcut nedreptate, căutați, adevărul.

(Spice din epistola pastorală a episcopului greco-catolic de Lugoj).

Treziți-vă Românilor!

Ștergeți-vă ochii și cetiți vorbele, cari le-am pus noi în fruntea acestui articol. Și cu evlavie să le cetiți, căci acești nu-s scrise de un om, cum is eu, sau cum ești tu, ci is scrise de mâinile proprii ale lui: Sfântul Vasilie — Gură de Aur. Să nu credeți, că-i ceva sfânt ceresc.

Este reverendissimul domn Dr. Vasile Hossu-Longin episcopul greco-catolic din Lugoj, conte roman șcl. Da. Prea sfinția Sa a luat pana în mână, și-a luat osteneală și a scris contra socialiștilor. Iar noi ne bucurăm din inimă, că prea sfinția sa, a fost atât de bun, că s'a ocupat cu astfel de nevrednici, cum suntem noi socialiștii.

Dar să vorbim numai despre celea ce a scris prea sfinția sa.

Să ocupă cu socialismul. Știe sfinția sa, că socialismul s'a răspândit, pentru-că poporul suferă multe nedreptăți și acum voește să se apere.

Intrebăm noi:

Dacă sfinția sa a știut, că poporul este apăsător, pentru-ce n'a făcut ceva pentru acel popor, înainte de ce s'ar fi răspândit socialismul? Atunci doară poporul ar mai fi dat ascultare celor scrise de sfinția sa. Acum „după ploaie chepeneag“.

Poporul nu-i orb.

Poporul toate le vede prea bine. Poporul acum de aceia ascultă, cari mai întâiu l'au îndreptătat să-și scoată grumazul din jugul greu, ce se cade numai vitelor.

Și scrie mai departe sfinția sa:

Arătați că învățăturile profesilor falși sunt revoluție contra lui Dumnezeu.

Ce minciună! Știe oare sfinția sa, că ce-i socialismul?

Auzit-a, sau cetit-a vre-odată sfinția sa, că socialiștii sunt contra lui Dumnezeu? Nu credem. Socialiștii nu se ating nici de bi-

serica, nici de legea nimeni, căci socialiștii vor fericire și îndestulare pe pământ.

Socialiștii nu împărtășesc pe oameni în credincioși și necredincioși, ci ei voesc și prețind, ca fiecare om să lucre și să mănca atâta, cât a câștigat prin munca sa. Firește asta nu-i place sfinției sale! Pentru-că dacă s'ar împlini asta, atunci episcopul din Lugoj ar trebui să se îndestulească cu mămăligă și ceapă, căci el cu lucrul său nu câștigă nimic, iar economul ar putea mânca friptură cu colac alb, pentru-că el lucră cu chin și amar, ca să-și câștige un traiu mai bun.

Așa zău sfinte părinte!

De aceea ziceți Dumneavoastră, că socialiștii fac revoluție în contra lui Dumnezeu pentru-că ei fac revoluție contra trântorilor.

Și acum vin vorbele cele mai urite, ce au eșit din pana episcopului din Lugoj.

Scrie:

„Dumnezeu deja la naștere a făcut deschilinire între om și om, făcând pe unul mai slab, iar pe altul mai tare“.

Asesta-i creștinătatea unui vlădică. Dela Isus Christos, cel mai mare socialist, acestea le-ai învățat, sfinte părinte? Dar' n'a zis Christos:

„Să nu fie deschilinire între om și om! Să nu fie pe pământ, bogat și sărac!“

Dar' nu chiar Christos a zis tinerului bogat:

„Mai iute va trece funia groasă prin urechea acului, decât cel avut în raiu!“

Pe pământ n'ar trebui să fie deschilinire între om și om. Așa a voit Christos și așa o vrea asta fiecare muncitor cinstit. Numai trântorii și dușmanii poporului vreau să fie deschilinire între om și om, pentru-ca ei să rămână la putere, iar poporul și mai departe să poarte jugul chinurilor după „hois“-ul și „ciat“-ul apăsătorilor săi.

Așa o vrea și sfinția sa, vlădica din Lugoj. Dar' poporul nu mai rabdă jugul și strigă:

— Să trăiască libertatea!

— Jos cu trântorii, cari trăesc din mierea albinelor!

— Să trăiască socialdemocrația, care vrea, ca fiecare om să fie pe o formă!

Îozădar, sfinte părinte, înzădar! A trecut haba cu colaci. Astăzi poporul muncitor român nu se îndestulește cu bazaconiile voastre, nu se îndestulește cu vorbe goale, ci vrea fapte.

Și anume atari fapte, din cari vede curat, că vor fi spre binele lui:

Maî scrie sfinția sa:

„Nu-i destul să vorbim, ci umblați între popor și unde vedeți, că i-s'a făcut nedreptate, căutați adevărul“.

Bună dimineața sfinte părinte! Cum ți-a căzut somnul dulce? Ce visuri ai avut?

O, sfinte părinte, iartă-mi, că îndrăsnesc ca te întreba, pentru-ce te-ai trezit așa târziu? Sau nici n'ai dormit? Atunci pentru-ce ai răbdător, ca poporului să i-să facă nedreptăți? Pentru-ce ai așteptat, ca mai întâiu socialiștii să lumineze poporul, ca să-și ceară drepturile? Pentru-ce îți aduci aminte așa târziu, că poporului într'adevăr i-să fac nedreptăți?

Să înțelege, până-ce poporul a făcut toate au fost bune. Pănatunci, credeai domnia voastră, poporului nu i s'au făcut nedreptăți. Dar acum e târziu. Dacă nu s'a îngrijat pân-

acum altul de drepturile poporului, acum s'a îngrijat el însuși. Numai cât acum pot veni și o sută de vlădiciși să țină o mie de predică, poporul nu va tăcea, pân'ce nu-și va căpeta drepturile.

Așadară zădarnic și-a luat Sfântul Vasilie— Gură de Aur, osteneală de a scrie o pastorală în interesul poporului. Pănacum alții au scuipat poporul, iar acum poporul muncitor cu greață își întoarce spatele acelora, cari vin târziu cu ajutorul.

Poporul vrea fapte și nu vorbe goale.

Muncitorimea s'a convins, că cu vorbe dulci nu-și ajunge drepturile.

Muncitorimea știe pre pine, că singură socialdemocrația este aceea, care nu prin vorbă dulce, ci cu fapte și într'adevăr luptă pentru drepturile lui. Și tot muncitorimea știe prea bine și aceea, că cu vorbe dulci se trag de pe el șapte pei, iar socialdemocrația fără sânge cu pace și cu dreptute frățiască vrea să câștige o viață mai bună, o lume mai fericită.

(Budapesta)

Ioan Bălan.

RĂVAS.

Vezi de tine!... Vezi de tine!...

Toată lumea azi să crede
Că e tare, că e mare,
Că-i deșteaptă, că-i cuminte
Și că multă carte are...
Nu-ți primește observații,
Nici învățături de bine,
Ci la toate îți răspunde:
— Vezi de tine!... Vezi de tine!...

Ai un prieten, care-i place
Ca să bea la „nemurire“
Și să facă bazaconi
Gogonate, în neștire...
Geaba-i zici: „Maî dă-o naibii
De beție, că-i rușine!“
Că-ți răspunde și te... arde:
— Vezi de tine!... Vezi de tine!...

Vezi pe unul că își lasă
Copilașii și nevasta
Și în chefură o tot duce
De te miră de el ce-i asta?!
Geaba-i spu: „Maî vezi de casă
Că-i păcat și e rușine!...“
Că se supără și-ți zice:
— Vezi de tine!... Vezi de tine!...

Vezi pe altul, că se vîră
Intr'o meserie care
Nu-i făcută pentru dînsul
Și că n'nr'însa-i fără „sare“.
Geaba-i spu: „Ia vezi de altă
Meserie, mă omule!...“
Că-ți răspunde dirj băiatul:
— Vezi de tine!... Vezi de tine!...

Vezi și vezi că toată lumea
Ți-să pare înțeleaptă
Și că e, ca altă lume,
Maî cuminte, maî deșteaptă...
Nu-ți permite observații,
Nici învățături de bine,
Și la toate îți răspunde:
— Vezi de tine!... Vezi de tine!...

(Brașov).

Marion.

— Eșim din țară.

Ungaria este un Canaan, în care curge miere și lapte. Așa zic domnii nostri. Dar' poporul dovedește chiar contrarul. Iese din țară, fiindcă nu mai poate răbda viața asta.

Budapesta, 21 Februarie st. n. 1904.

În luna Decembrie a anului 1903 s'au edat în Ungaria (fără Croația și Slavonia) și Fiume 6399 de pașapoarte, cu 1128 mai puțin decât în luna Noembrie și cu 2147 mai puțin decât în luna Decembrie a anului 1902. Dar numărul pașapoartelor edate în 1903 e cu 16.060 mai mare ca în anul 1902. Dintre aceste pașapoarte 841 sunt valabile pentru mai multe persoane. S'au scos pașapoarte: com. Sibiu 575, Brașov 463, Sáros 411, Hármszék 337, Terna-mare 299; dintre aceste cele mai multe sunt pentru România și America. Dintre orașe s'a scos: Budapesta 129, Panciova 42, Vêrșet 59, Neoplanta 26, Timișoara 24 și Segedin 33. Relativ la destinațiune amintim: 2820 s'au edat pentru Europa, 2446 pentru America și 2044 cu destinațiune spre România. În Croația și Slavonia s'au eliberat pe luna Decembrie 1903 952 pașapoarte, cu 322 mai puțin ca în Noembrie și cu 1163 mai puțin ca în luna Decembrie 1902. Aceste se împart așa: America 310, Bosnia și Herțegovina 224, iar Europa 286.

Noa, domnilor, faceți ceva să nu ese lumea din țară.

Ce va fi cătanele.

45.000 rezerviști sunt chemați sub arme pe vreme nehotărâtă. Câte soții, câți prunci și câți părinți bătrâni rămân? Domniilor vorbesc în sfatul țerii și se ceartă pentru-ce n'a fost și fără de ce poate trăi omul boereste. Poporul suferă și se prăpădește. Cei mai harnici mai în putere acum merg cătane, de unde scăpând, vor trebui să meargă în America, de unde apoi să trimită bani pentru ajutorarea celor neputincioși și deosebit pentru plătierea datoriilor și a dărilor. Să vorbește însă, că în curând se va face legea pentru recrutare. Numai de nu ar fi curândul acesta așa de departe, ca cel despre care se vorbea cu un an și mai bine înainte de aceasta.

Prețul grâului.

Este știut, că la bursa din Budapesta grâul nu se vinde cu litra și cu ferdela, cum e datina la economii cinstiți, ci se vinde cu măjile și cu vagoanele. Acum este luptă în Asia. Japoneseii și Rușii se luptă pentru putere. La luptă trebuie proviant, grâu mult și deaceea domniilor fac acum țerguri bune. Cumpără delă economii grâul cu preț mic și-l vinde scump, cu câștig mare luptătorilor. Astfel se nasce o concurență puternică și la bursa din Budapesta s'a întâmplat, că prețul grâului, ce a costat pânăcum 6 coroane maja, s'a urcat la 9 coroane. Astfel domniilor fac gheșefturi bune. Ei au cumpărat grâul effin delă economii nesciutori și acum pun la buzunar câștigul mare. Și până-ce domniilor pun astfel bani la buzunar, ce credeți cine perde? Oare alți domni? Nicl vorba. Pierd muncitorii. Pentru-că urcându-se prețul geaului acei muncitori, cari acum au lipsă de grâu trebuie să plătiască scump, și scump pita asemenea se urcă. Așadară domniilor pun la buzunar câștigul muncitorilor.

Și toate aceste le-am scris, ca să vadă fie-care frate, că ce face capitalismul...

Domnul maior și sêrmenele cătane.

A mai dat veste, că în Bi'cc. (E. Enia) în vara trecută 17 ficiori au au murit de căldura soarelui, fiind-că un hoher, maiorul Grünzweig a făcut marș în căldura cea mare. Vreme multă a trecut de atunci și domnul

maior încă tot stă pe picior liber. Dacă un alt om ar fi dat o palmă cuivă, de mult l'arfi pus la răcoare, dar domnul hoher-maior Grünzweig a omorât 17 tineri și el încă tot n'a căpătat ștreang Ce? Ștrang? Dar încă nici nu l'au închis. Pentru-că domnia-lui e maior. Cine-i maior la cătanie, acela-i domn, iar cine-i domn poate face ori ce mișelie, nime nu se atinge de el. Asta-i dreptatea domnească. Domnul și cu păcate rămâne domn.

Dar să vedem așa se întâmplă și cu sêrmenele cătane? Nu. Iată o întâmplare.

În 31 Decembrie n. anul trecut câțiva soldați din garnisonul Trebinje din Bosnia au hotărât a face un chef. Toți erau ficiori din țare ungurească. Cătane bătrâne, cari au slugit deja 3 ani grei, dar din cauza obstrucției încă n'au fost lăsați acasă. Erau foarte superați. Le durea inima, ca nici după 3 ani nu se pot duce acasă din Bosnia, ca să-și sărute părinții, frații, surorile, neamurile și și nevestele lor. În chin și înduresc își petrecu sêrmanii ficiori, flori dalbe. Au beut însă preste măsură. S'au îmbetat. Și în beția lor s'au hotărât a nu mai asculta de poruncă cătanească. Au luat chipul împăratului, ce sta acătat pe păcetele crimei. Și au scos ochii chipului. Auzit-ați ce păcat strigător la cer! Au spurcat un chip sfânt. Ofițerii, generali, maiori, și căpitanii au aflat faptul acesta, au prins pe ficiori între sulite și i-au dus în garnizon — arest, în prinsoare. Și în celalaltă zi s'a adus judacată aspră. 14 ficiori tineri, sănătoși, frumoși și puternici ca un stâjar fiind aflați, ca vinovați au fost judecați aspru. Iată judacata:

Judecată.

Dela tribunalul militar împărătesc și regesc din Trebinje. S'au judecat următorii:

1. Ludovic Pănczél sergent. Is'au luat stelele și s'a judecat la 3 ani închisoare aspră. În 2 zile la lună nu capătă de mâncare și noaptea nu i se dă pat. În fie-care an pe 3 luni va sta singur într'o închisoare.
2. Carol Molnár infanterist a fost osindit tot așa, ca Pănczél.
3. Mihai Kuczka sergent titular. Is'au luat stelele și a căpătat 3 ani închisoara aspră.
4. Ioan Pötöndi infanterist un an închisoare aspră cu post.
5. Francisc Poór infanterist. Zece luni închisoare aspră cu post.
6. Victor Kellner sergent titular. Zece luni închisoare aspră cu post. Is'au luat și stelele.
7. Emeric Kiss sergent titular. (9) noapte luni închisoare aspră cu post și cu „einzel.“
8. Fridrich Kloblicher sergent titular. 8 luni închisoare aspră cu posturi.
- Ștefan Székely infanterist. 3 luni închisoare de garnizon.
10. Francisc Virányi,
11. Ludovic Kovács,
12. Ștefan Kuti,
13. Ioan Tunyosi și
14. Matia Horváth infanteriști au fost judecați la câte 2 luni închisoare de garnizon înăsprită cu post.

Astfel sună judacata grea, ce s'a adus pe capul alor 14 tineri. Nu-l destul, că sêrmanii au trebuit să slugiască și peste 3 ani, acum li se pun lanțuri pe mâni și sêrmanii pot plânge din inimă. Cine stie când își vor vedea părinții și rudeniile? Și cine știe, că dintre ei câți vor peri în închisorile aspre ale armatei.

Asta-i dreptatea la cătanie.

Maiorul Grünzweig a chinat la moarte

17 tineri și umblă pe picior liber, iar 14 cătane servind peste 3 ani, odată s'au îmbetat și n'au știut ce fac, ei au fost osindiți la închisori grele și aspră.

Asta-i dreptatea cătanească.

Dar asifel de judecați vor duce socialismul și în armață; atunci o să vedem ce vor face de frică domniilor generali și maiori, cari astăzi fără milă omoară ficiori nevinovați, sânge din sângele nost.

Comasarea din Rușava.

Este știut, ce groază poartă bieții locuitorii împotriva comasărilor, fiind-că în schimbul locurilor mici și bune, ce le aveau mai înainte de obicei capătă locuri rele, ear cele bune le capătă proprietarii cei mari. Cine a avut ocaziune să vorbească cu vr'un Sécuiu, de sigur îi va fi spus, că peirea Sécuiilor se trage de la comasări. Locuitorii din Rușava, n'au vrut una cu capul să se facă comasare în satul lor și în Septembrie anul trecut când a eșit comisia din Mureș Oserheiu la fața locului, poporul s'a revoltat și domniilor au trebuit să fugă, care pe unde a putut. În chestia aceasta s'a ținut săptămâna trecută pertractarea finală la tribunalul din Mureș Oșorheiu. Acusator a fost cunoscutul vice-procuror conte Lazar, ear pe bieții oameni i-a apărat Dr. Enea Draja. Procesul început luni s'a terminat abia Sâmbătă cu următoare sentință: Avram Blos și Vasile Mateiu au fost condamnați la câte 6 luni, Alexandru Blos la 10 luni temniță. Niculae Dumbravă, Nic. Moldovanu și Iosif Orban la câte un an temniță. Dumi. Gligă, la 9 luni, ear ceilalți câte 2—4 luni. Cu totul au fost condamnați 22 de inși.

Procurorul va deschide afară de această un nou proces împotriva primarului Anton Cotta și a viceprimarului Ilisia Dumbravă pentru că ei ar fi ațitat poporul la revoltă, asemenea va deschide proces de calomnie împotriva învțătorului Iuliu Cioba, fiind-că la pertractarea finală și-au revocat mărturiile de mai înainte, motivând revocarea cu aceea, că la prima ascultare au fost înjurați și amenințați. Astfel trebuie să rabdă sêrmanii economii toate nedreptățile.

Sfântul Vasilie—Gură de Aur.

În alt loc al foiei noastre am scris despre pastorala, ce a e dat-o contra socialiștilor Dr. Vasilie Hossu episcopul din Lugoj. Cu această pastorală noi nu ne-am ocupat cu dinadinsul, fiind-că stim, că Dr. Hossu, cel ce a scris pastorala, aste un capitalist fără samăn. Chiar și episcopia deaceea a căpătat-o, fiind-că s'a aflat de un gheșeftar bun. Anume, Dr. Hossu a fost profesor în Blaj. Pe vremea aceea metropolitul din Blaj era plin de dătorii. Dr. Hossu a luat treabă în mână, a făcut gheșefturi bune, a plătit toate dătorii metropolitului și a mai și nișică avere. Pentru acestea merite spre sfînșia sa a căpătat brău roșu și a fost denumit de canonic. Pe lângă asta și el și-a aduna avere frumoasă. A ajuns director la un duchiian din Blaj, Consum societate pe acții. Bă a fost ales membre în comisiune și la banca românească, numită Patria în Blaj. El și-a continuat gheșefturile și mai departe, s'a făcut foarte plăcut înaintea domnilor, astfel, că din canonic a fost denumit de episcop în Lugoj. Dar să nu credeți, că ajungând episcop, s'a lăsat de gheșefturi! Nicl vorbă. El și acum are acții prin Blaj și continuă gheșeftul. Apoi, ertare! Dela un astfel de vlădică gheșeftar, delă un astfel de

om, nici un muncitor cinstit nu va învăța morală. Cine-i popă, să fie popă și nu gheșftar. Iar cine-i gheșftar să nu învețe la cinste pe alții. Deaceia și noi cu greață răspândim morala lui sfântul Vasile—Gură de Aur. Cu socialiștii nu se pot face gheșfaturi.

Declarațiune.

Subscrisul declar, că este minciună cu coarne, că eu aș fi declarat cândva, că epistolele, pe cari le scriu fraților mei și s'au provezute cu pecetelul partidului socialist internațional, nu eu le-am scris. Iar acei pun-gași, bandiți și hoți, cari în așa numitul partid reorganizat, din tufă răspândesc minciuni despre mine, mai bine să tacă, că nu-i bine, ca cei ce are unt pe cap, să iasă la soare.

Delăr măi departe de minciunoși rei voi-tori, cari și după acestea susținea neadevărul sfruntat.

Budapesta, 1904 Februarie.

Gustav Auerbach.

Congresul partidului socialdemo- crat internațional se va ține 3., 4. și 5. Aprile 1904. în Budapesta.

Direcțiunea partidului. *)

Dați răsplată!

Procurorul în fiecare săptămână ne duce foile, așa, că suntem siliți a tipări foaia a doaua-ore și a face doauă spese. Domnii cred, că astfel făcându-ne pagubă, Adevărul va înceta. Să nu lăsăm, ca să se indeplinească voia lor. Să înmulțim abonentii Adevărului. Dacă se vor înmulți abonentii va crește și Adevărul și atunci ori ce va face procurorul, noi vom putea înaintă mândrii după steagul roșu a socialdemocrației.

Răspândiți Adevărul! Câștigați abonentii noi!

Numeri de agitație trimitem cu plăcere.

Prețul „Adevărului“:

„Adevărul“ costă pentru Ungaria:

pe 1 an	3 coroane 20 fileri
„ 1/2 „	1 coroană 60 „
„ 1/4 „	80 „
„ 1 lună	30 „

Pentru România și alte țări din Europa:

pe 1 an	6 franci
„ 1/2 „	3 „

Pentru America:

pe 1 an	2 dolari
„ 1/2 „	1 „

Banii sunt de a se trimite pe adresa:

„Adevărul“, Budapesta,
VIII., József-körut 18 sz.

Fraților! Răspândiți „Adevărul“ în toate părțile, căci acesta este interesul nostru spre a ne lumina.

*) În numărul viitor se publica programul congresului.

CRONICA.

— Din viața politică nu aflăm nimic nou. Obstrucțiunea curge și mai departe. Cătanele bătăne nu vor fie lăuate acasă. Asentările încă nu s'au hotărât.

— **Congres socialist.** La 15. c. s'a deschis în Etienne congresul socialiștilor francezi. Rounet, unul dintre șefii, lor a spus că socialiștii trebuie să sprijinească politica guvernului care luptă în contra bisericii. — S'a protestat apoi în contra războiului rus-japonez, spunând că diferendul trebuia să i-se dea rezolvarea curții arbitrară din Haga.

Focul din Baltimore (America). Privitor la groaznicul incendiu întâmplat în Baltimore au mai sosit următoarele telegrame: Aproape întregul oraș comercial, care cuprinde 4 kilometri pătrați, a fost distrus de flăcări. Schinteile duse de un vânt puternic au aprins și multe edificii de prin alte părți ale orașului. Așa de exemplu biserica lutherană a ars până la pământ. Din cauza stagnării vieții comerciale 50,000 oameni au rămas fără pâine. La casa deputaților s'a făcut o propunere, în virtutea căreia se va da lipsiților un ajutor de 1 milion de dolari. S'a constatat că opt pompieri au fost morți cu ocazia explodării de dinamită. Focul nu e de tot stins, dar pericol nu mai este. Toate pagubele pricinuite de incendii se urcă la suma de 200 milioane de dolari. Casele distruse sunt în număr de 1000. Pagubele societăților diferite de asigurație sunt de 30 milioane de dolari.

— **Luptă între soldați și civili.** O seamă de artileriști chercheliți din Zagreb au mers Duminecă după amiază cântând și chiuind pe strade. În piața Zrinyi s'au luat apoi la bătaie cu poporul. Artileriștii au scos chiar sabia și au lovit în dreapta și stînga pe civili. Un cetățean a rămas greu rănit. A intervenit însuși căpitanul poliției Mihicic, care a smuls unui soldat arma din mână. În fine artileriștii au fugit în căsarmă. Poporul infuriat a alergat în căsarmă, ca să prindă pe escedenți. Soldații de sentinelă n'au lăsat poporul să intre în casarmă. Deodată artileristul, căruia căpitanul poliției îi luase sabia, să năpusti asupra căpitanului și-l lovi cu pumnul în ochi, încât acesta căzu leșinat. Poporul văzând asta s'a infuriat și mai tare și era să intre cu forța în casarmă. Artileristul, care sta santinelă la poartă, dete atunci o pușcătură în mulțime, dar nu nimeri pe nimeni. Polițiștii puseră în fine mâna pe artileristul, care lovide pe căpitanul poliției, și cu aceasta s'a terminat deocamdată incidentul.

— **Dreptate pe bani.** Am scris despre aceea, că nu judecător la tribunalul din Budapesta, anume Soós a fost a dus înainte judecătoriei, fiindcă a primit bani pentru judecări. În afacerea judecătorului Dr. Soós Kálmán de la tribunalul din Budapesta, acusat, că a primit bani de la partidele, cari aveau daraveri pe la tribunal, s'a terminat procesul și judecătorul Soós a condamnat la teri ani închisoare pierderea dreptului de oficiu pe 5 ani și suspendarea pe acest timp a drepturilor sale politice. Complicele său Abraham Schwarz a fost condamnat la 2 ani 6 luni reclusiune și același suspensiunii de drepturi.

— **Arestarea unui fost deputat.** Primprocurorul din Kecskemét, fostul deputat dictal Adam Horváth a fost arestat zilele trecute la Szabadka, pentru defraudare. Horváth era un om înțelept și cu mare cultură, dar s'a dat la urgisita patimă a beției și astfel a decăzut total. Nu-și împlinea conștiința serviciul, ba a început chiar a defrauda bani publici. Când l'au prins într'un hotel din Maria-Theresopol era total beat. Pe masă erau șase sticle de vin goale. A fost deținut și transportat înderept la Kecskemét, unde în temnișă preventivă așteaptă să i-se facă judecata.

Atent!

Am aflat, că în zilele din urmă frații noștri primesc din mâni străine scrisori în afaceri de ale partidului.

Rugăm pe frații noștri, ca numai acelea epistole să le primească, cari is scrise pe hârtia partidului și-s provezute cu pecetelul partidului.

Pecetelul partidului este oval și are următorul text:

REDACTIA și ADMINISTRAȚIA

ADEVÉRUL (Glasul poporului)

Budapest, VIII. József-körut 18.

Ori-ce scrisoare, care se ocupă cu partidul, dar nu este provezut cu pecetelul partidului, să nu se eje în privință; astfel de scrisori să le puneți pe foc.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Mărfuri:

Cursul din 15 Februarie 1904

per 50 chile

1904 grâu de Aprilie	— — —	7.74—7.76
„ sêcară	— — —	6.60—6.61
„ ovês	— — —	5.62—5.54
„ cucuruz de Maiu	— — —	5.31—5.32
„ grâu nou de toamnă	— — —	7.95—7.96

Prețurile să urcă.

Cursul pieței din Timișoara.

Grâu: 75 chlgr. prețul per mm.	6.90—7.00
„ 76 „ „ „	7.00—7.10
„ 77 „ „ „	7.10—7.15
Sêcara	5.75—5.80
Orz	5.10—5.20
Ovês	4.70—4.75
Ovês ciuruit	4.90—4.96
Cucuruz nou	4.55—4.45

Prețurile scad.

ATENT!

A apărut broșura

SĂ FIE LUMINĂ

care s'a tipărit în 5000 de exemplare.

Fraților răspândiți broșura: SĂ FIE LUMINĂ! Prețul 4 fileri.

La fiecare 100 de broșuri se dă un rabat de 15 procente. Să poate procura pe adresa: „Adevărul“, VIII. József-körut 18.

Editor: Partida socialdemocrată din Ungaria.

Redactor responsabil: Aurel Cristea.

Anunț.

Pentru anunț nu luăm responsabilitatea.

Cele mai bune haine vinete de lu-

crători: **REFORM** Hainele

acestea is pregătite din cea mai bună ma-

terie brută, cusute duplu și nu-și pierd cu-

loarea, (bumbi patentati). Haine, mantile și

căpături de **REFORM** se capătă

numai la fabricanții

MAJO ET COMP.

Fabricanți de vestimente vinete de muncitori

Budapest, Arany János-u. 22.

Modele și liste de preț se trimit gratis

și franco. Corespondență românească.